

Lausunto hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2017 (HE 134/2016 vp)

Suomen talouskasvu on ollut lähellä nollaa viimeisen parin vuoden aikana. Vuonna 2015 bkt kasvoi 0,2 prosenttia edellisvuodesta ja vuoden 2016 alkupuoliskolla saman verran (työpäivillä korjatuilla luvuista). Viime kuukausina julkaistut tilastot työllisyydestä ja rakentamisesta tosin viittaavat siihen, että vuoden 2016 jälkipuoliskolla talouskasvu olisi jo tuntuvasti aiempaa vauhdikkaampaa. Tätä kuvaa vahvistavat teollisuuden luottamuksen selvä paraneminen syyskuun mittauksessa sekä tiedot viime aikoina saaduista suurehkoista vientitilauksista (Meyer Werft Turku, Wärtsilä ja Valmet). Palkansaajien tutkimuslaitos on arvioinut, että vuonna 2017 Suomen bkt kasvaisi 1,3 prosenttia edellisvuodesta.

Suomen julkisen talouden alijäämä suhteessa bkt:hen jäi vuonna 2015 2,8 prosenttiin alittaen Euroopan kasvu- ja vakaussopimuksen ylärajan. Näillä näkymin alijäämä supistuu tänä vuonna 2,3 prosenttiin, mutta nousee ensi vuonna taas 2,8 prosenttiin. Alijäämä pysyy koko ajan Euroopan kasvu- ja vakaussopimuksen ylärajan (3 prosenttia bkt:sta) alapuolella. Velka taas on jo noussut yli rahaliiton salliman ylärajan, joka on 60 prosenttia bkt:sta. Mutta koska ylitys aiheutuu siitä, että Suomi on tukenut kriisimaita, velan laskusääntöä on muutettu ja että työeläkeyhtiöt ovat myyneet valtionobligaatioita, komissio suhtautunee ylitykseen tavanomaista suopeammin. Vaikka velkasuhde kasvaa, pysyy se kohtuullisena.

Vuoden 2017 budjettiesitys virittää finanssipolitiikan neutraaliksi tai lievästi kiristäväksi. Tätä käsitystä voidaan perustella sillä, että julkisten menojen suhde hitaahkosti kasvavaan bkt:hen alenee 2017 puoli prosenttiyksikköä (kiristys) ja veroaste alenee 0,9 prosenttiyksikköä (kevennys). Se, että julkisten kulutusmenojen volyyymi supistuu poikkeukselliset 1 prosenttia ensi vuonna viittaa jo selkeään kiristykseen. Mutta koska tämä johtuu julkisen sektorin lomarahojen leikkauksista ja työajan pidentymisestä, jotka kansantalouden tilinpidossa mitä ilmeisimmin vaikuttavat julkisen kulutuksen määrään eikä sen hintaan (julkisten menojen hintaindeksiin), kyse on poikkeuksellisesta tilanteesta.

Kilpailukyky sopimus, jota täydennettiin tuloverotuksen kevennyksellä, vähensi budjettipolitiikan liikkumavaraa. Siirtäessään tuloja suhteellisen raskaasti verotetuista palkkatuloista yritysten ylijäämään kilpailukyky sopimus vähentää verotuloja. Tätä eivät kompensoi ne verotulot, joita kikyn synnyttämä lisäaktiiviteetti aikaansaa. Viime vuosien budjettipolitiikan suurin puute on ollut koulutukseen, korkeakouluihin ja tutkimukseen suunnattujen voimavarojen vähentäminen (T&K:n tuki, ammattikorkeakoulut ja korkeakoulut) tai pitäminen ennallaan (yleissivistävä koulutus). Suomen talous on kohdannut vakavia ongelmia, joista selviäminen edellyttää väestön osaamistason nostoa ja innovaatioiden kasvualusta vahvistamista.

Työn tarjonnan erimuotoinen edistäminen, jota EU:n komission retoriikassa kutsutaan "rakennepolitiikaksi", on parhaimmillaan hyväksi, kun maassa on suhteellisen korkea työttömyys ja paljon pitkäaikaistyöttömiä. Mutta nämä toimet eivät juuri nosta maan potentiaalista tuotantoa ja sitähan Suomi juuri tarvitsee. Sitä paitsi nykyoloissa työn tarjontaa lisäävän politiikan tehoa vie merkittävästi työvoiman heikko kysyntä.

Suomen teollisuutta ja vientiä heikentäneisiin negatiivisiin sokkeihin pitäisi siis vastata vahvistamalla koulutusta ja tutkimusta. Jos näitä menoja lisätään ilman, että verotusta kiristetään tai jotain muita menoja leikataan, kasvattaisi tämä ainakin lyhyellä aikavälillä julkista alijäämää. Tämä on yksi vaihtoehto. Toinen vaihtoehto olisi ottaa suljetun sektorin yrityksiltä vero- ja maksupolitiikalla takaisin niitä lisätuloja, joita ne ovat tavallaan vapaamatkustajina saaneet, kun kikyillä ja yritysveron alennuksilla on pyritty tukeaan vientiyrityksiämme.

Helsingissä 11.10.2016

Eero Lehto

Ennustepäällikkö

Palkansaajien tutkimuslaitos